

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO
129 STRAIPSNIO 2 DALIES 3 PUNKTO (2008 M. BIRŽELIO 12 D.
REDAKCIJA), 135 STRAIPSNIO 2 DALIES 3 PUNKTO (2008 M.
BIRŽELIO 12 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONSTITUCIJAI**

2012 m. birželio 4 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėju Egidijaus Bieliūno, Tomos Birmontienės, Prano Kuconio, Gedimino Mesonio, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53¹ straipsniais, Teismo posėdyje 2012 m. gegužės 22 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 36/2009-20/2010-4/2011-9/2011 pagal:

1) pareiškėjo – Vilniaus apygardos teismo prašymus ištirti, ar:

– Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 129 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija) neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui (prašymas Nr. 1B-47/2009);

– Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui (prašymas Nr. 1B-8/2011);

2) pareiškėjo – Lietuvos apeliacinio teismo prašymus ištirti, ar Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui (prašymai Nr. 1B-24/2010, 1B-3/2011).

Konstitucinio Teismo 2012 m. balandžio 30 d. sprendimu šie pareiškėjų prašymai buvo sujungti į vieną bylą ir jai suteiktas numeris 36/2009-20/2010-4/2011-9/2011.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

Pareiškėjų – Vilniaus apygardos teismo, Lietuvos apeliacinio teismo prašymai ištirti Baudžiamojo kodekso (toliau – ir BK) 129 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija) (prašymas Nr. 1B-47/2009), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkto (prašymai Nr. 1B-24/2010, 1B-3/2011, 1B-8/2011) atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui grindžiami šiais argumentais.

1. Asmuo turi tam tikrų išskirtinių pareigų šeimos nariams ar artimiesiems giminaičiams, tačiau gyvenimo aplinkybės dažnai nulemia specifinius šeimos narių ar artimųjų giminaičių santykius, kurie susidarius konkrečiai situacijai taikant baudžiamąją atsakomybę yra svarbesni nei vien formalus bendro gyvenimo ar giminystės ryšys. Todėl BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatytas teisinis reguliavimas gali apriboti teismo galimybes tinkamai įvertinti konkrečią situaciją ir visas nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes, paskirti teisingą bausmę.

2. Žmogaus gyvybė, sveikata turi būti vertinamos ne pagal individualias ar kitokias žmogaus savybes. Vilniaus apygardos teismas (prašymas Nr. 1B-47/2009) pažymi, kad Konstitucijos 19 straipsnyje garantuojama žmogaus teisė į gyvybę, kurią saugo įstatymas, šiame straipsnyje žmogaus gyvybė nediferencijuojama nei pagal svarbą, nei pagal kokius nors kitus požymius. Lietuvos apeliacinio teismo (prašymai Nr. 1B-24/2010, 1B-3/2011), Vilniaus apygardos teismo (prašymas Nr. 1B-8/2011) nuomone, asmens sveikata pati savaime yra nekvestionuojama vertybė, todėl abejotinas jos diferencijavimas pagal svarbą, juo labiau prioritetiniu laikant vien šeiminių ar giminystės ryšį. Todėl artimojo giminaičio ar šeimos nario gyvybė, sveikata negali turėti kokio nors kito reikšmingesnio požymio, pagal kurį jo gyvybė, sveikata būtų išskirta, palyginti su žmonėmis, kurie tokio požymio neturi.

3. Taikant baudžiamąjį įstatymą, pagal kurį nužudymas, sunkus sveikatos sutrikdymas pripažįstami kvalifikuotais dėl šeimos ar giminystės ryšio, nukentėjusiojo asmens gyvybė, sveikata išskirtinai vertinama ne dėl nusikaltusio asmens padarytos veikos pavojingumo laipsnio, tai yra ne dėl subjekto tyčios, o dėl objektyvių, nei nuo objekto, nei nuo subjekto nepriklausančių, giminystės ryšių. Šiuo metu galiojančiuose BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatytas teisinis reguliavimas sudaro prielaidą tokius pačius teisinius faktus – nužudymą, sunkų sveikatos sutrikdymą, nenustačius jokių kitų nusikaltimą

kvalifikuojančių požymių, tik tarp kaltininko ir nukentėjusiojo esantį šeiminių ar giminystės ryšį, vertinti skirtingai.

4. Pareiškėjas – Lietuvos apeliacinis teismas (prašymai Nr. 1B-24/2010, 1B-3/2011) remiasi ir oficialiąja konstitucine doktrina, išdėstyta Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime.

II

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovų Seimo narių Vidmanto Žiemelio, Konstanto Ramelio, Seimo kanceliarijos Teisės departamento Baudžiamosios ir administracinės teisės skyriaus vedėjo Antano Jatkevičiaus rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštarauja Konstitucijai.

Suinteresuoto asmens atstovų rašytiniai paaiškinimai grindžiami iš esmės analogiškais argumentais.

1. BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punktas, 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas buvo pakeisti 2008 m. birželio 12 d. priimtu įstatymu Nr. X-1597, kurio projekto aiškinamajame rašte teigiama: „Šiuo metu nužudymą, sunkų <...> sveikatos sutrikdymą kvalifikuojančiu požymiu yra laikomi tie atvejai, kai kaltininkas šias veikas padaro savo motinos, tėvo ar vaiko atžvilgiu, tokią nuostatą grindžiant tuo, kad tokiomis veikomis yra pažeidžiami gamtos dėsniai. Įvertinant tai, jog baudžiamieji įstatymai saugo ne tik gamtos, bet ir kitais pagrindais atsiradusius gėrius, manytina, kad analogiško griežtesnio įvertinimo reikalauja ir tie atvejai, kai kaltininkas nusikalstamas veikas padaro prieš kitus artimuosius giminaičius <...>. Santykių su šiais asmenimis turinį lemiantys moralės bei paprotiniai imperatyvai leidžia teigti, kad tokių imperatyvų nepaisęs asmuo pripažintinas pažeidusiu išskirtinės apsaugos reikalaujančias, visuomenės gyvenimo sanklodą grindžiančias vertybes.“

2. Šeimos apsauga Lietuvos teisės sistemoje turi prioritetinę reikšmę. Konstitucijos 31 straipsnio 3 dalyje nustatyta: „Draudžiama versti duoti parodymus prieš save, savo šeimos narius ar artimus giminaičius.“ Konstitucijos 38 straipsnio 1, 2 dalyse taip pat nustatyta: „Šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas. Valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę.“ Taigi valstybė privalo užtikrinti šeimos apsaugą. Šeimos interesų apsaugai skirtas atitinkamas dėmesys ir Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje.

3. Ginčijamose nuostatose įtvirtinta pozityvi diskriminacija. Pagal Konstituciją pozityvi diskriminacija galima, nes ja siekiama apsaugoti tam tikras asmenų grupes ar suteikti joms papildomų garantijų.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:**I**

1. Kaip minėta, pareiškėjai – Vilniaus apygardos teismas, Lietuvos apeliacinis teismas prašo iširti, ar Baudžiamojo kodekso 129 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija) (prašymas Nr. 1B-47/2009), 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas (prašymai Nr. 1B-24/2010, 1B-3/2011, 1B-8/2011) neprieštaruoja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Nors pareiškėjai prašymuose nenurodo konkrečios BK 135 straipsnio 2 dalies 3 punkto redakcijos, iš pareiškėjų prašymų argumentų matyti, kad jie abejoja, ar Konstitucijai neprieštaruoja BK 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija).

Atsižvelgdamas į pareiškėjų prašymuose pateiktus argumentus, Konstitucinis Teismas šioje konstitucinės justicijos byloje tirs, ar Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštaruoja BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija).

2. Seimas 2000 m. rugsėjo 26 d. priėmė Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymą, kurio 1 straipsniu buvo patvirtintas Baudžiamasis kodeksas.

Seimas 2002 m. spalio 29 d. priėmė Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, patvirtinto 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968, Baudžiamojo proceso kodekso, patvirtinto 2002 m. kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785, ir Bausmių vykdymo kodekso, patvirtinto 2002 m. birželio 27 d. įstatymu Nr. IX-994, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymą, kurio 1 straipsnyje nustatė, kad Baudžiamasis kodeksas įsigalioja 2003 m. gegužės 1 d., o 47 straipsnio 1 dalyje – kad įsigaliojus naujam Baudžiamajam kodeksui netenka galios senasis Baudžiamasis kodeksas.

2.1. BK 129 straipsnyje „Nužudymas“ buvo nustatyta:

„1. Tas, kas nužudė kitą žmogų,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo penkerių iki penkiolikos metų.

2. Tas, kas nužudė:

1) mažametį;

2) bejėgiškos būklės žmogų;

3) savo motiną, tėvą ar vaiką;

4) nėščią moterį;

5) du ar daugiau žmonių;

6) kankindamas ar kitaip itin žiauriai;

7) kitų žmonių gyvybei pavojingu būdu;

8) dėl chuliganiškų paskatų;

- 9) dėl savanaudiškų paskatų;
 - 10) dėl nukentėjusio asmens tarnybos ar piliečio pareigų vykdymo;
 - 11) siekdamas nuslėpti kitą nusikaltimą;
 - 12) siekdamas įgyti nukentėjusio asmens organą ar audinį transplantavimui,
- baudžiamas laisvės atėmimu nuo penkerių iki dvidešimties metų arba laisvės atėmimu iki gyvos galvos.“

Taigi BK 129 straipsnyje buvo įtvirtinta diferencijuota baudžiamoji atsakomybė už kito žmogaus nužudymą.

2.2. BK 135 straipsnyje „Sunkus sveikatos sutrikdymas“ nustatyta:

„1. Tas, kas sužalojo ar susargdino žmogų, jeigu dėl to nukentėjęs asmuo neteko regos, klausos, kalbos, vaisingumo, nėštumo ar kitaip buvo sunkiai suluošintas, susirgo sunkia nepagydoma ar ilgai trunkančia liga, realiai gresiančia gyvybei ar stipriai sutrikdančia žmogaus psichiką, arba prarado didelę dalį profesinio ar bendro darbingumo, arba buvo nepataisomai subjaurotas nukentėjusio asmens kūnas,

baudžiamas laisvės atėmimu iki dešimties metų.

2. Tas, kas sunkiai sužalojo ar susargdino:

- 1) mažametį;
 - 2) bejėgiškos būklės žmogų;
 - 3) savo motiną, tėvą ar vaiką;
 - 4) nėščią moterį;
 - 5) du ar daugiau žmonių;
 - 6) kankindamas ar kitaip itin žiauriai;
 - 7) kitų žmonių gyvybei pavojingu būdu;
 - 8) dėl chuliganiškų paskatų;
 - 9) dėl savanaudiškų paskatų;
 - 10) dėl nukentėjusio asmens tarnybos ar piliečio pareigų vykdymo;
 - 11) siekdamas nuslėpti kitą nusikaltimą;
 - 12) siekdamas įgyti nukentėjusio asmens organą ar audinį transplantavimui,
- baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki dvylikos metų.“

Taigi BK 135 straipsnyje nustatyta diferencijuota baudžiamoji atsakomybė už sunkų kito žmogaus sveikatos sutrikdymą.

2.3. Palyginus BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte, 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytoju BK 129 straipsnio 1 dalyje, 135 straipsnio 1 dalyje, pažymėtina, kad BK 129 straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už nužudymą, 2 dalies 3 punkte, 135 straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už sunkų sveikatos

sutrikdymą, 2 dalies 3 punkte numačius požymius („savo motiną, tėvą ar vaiką“), baudžiamojoje teisėje vadinamus kvalifikuojančiais, ir atitinkamai didesnes bausmes, baudžiamoji atsakomybė yra griežtesnė nei nustatytoji atitinkamai BK 129 straipsnio 1 dalyje, 135 straipsnio 1 dalyje.

3. Seimas 2007 m. birželio 28 d. priėmė Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198¹, 198², 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir kodekso papildymo 256¹, 257¹ straipsniais įstatymą, kuris įsigaliojo 2007 m. liepos 21 d. Šio įstatymo 10 straipsniu pakeistas ir naujai išdėstytas BK 129 straipsnis, kuriame padidintos minimalios terminuoto laisvės atėmimo bausmės už nužudymą ribos: 129 straipsnio (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 1 dalyje minimali bausmės riba padidinta nuo penkerių iki septynerių metų laisvės atėmimo, o 2 dalyje – nuo penkerių iki aštuonerių metų laisvės atėmimo. Maksimalios terminuoto laisvės atėmimo bausmės ribos nebuvo keičiamos.

4. Seimas 2008 m. birželio 12 d. priėmė Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 42, 67, 129, 135, 138 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei Kodekso papildymo 72¹, 72² straipsniais įstatymą, kuris įsigaliojo 2008 m. birželio 27 d. Šio įstatymo 5 straipsniu pakeistas BK 129 straipsnio (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 2 dalies 3 punktas, o 6 straipsniu – 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas.

4.1. BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), ginčijamame šioje konstitucinės justicijos byloje, nustatyta:

„2. Tas, kas nužudė: <...>

3) savo artimąjį giminaitį ar šeimos narį; <...>

baudžiamas laisvės atėmimu nuo aštuonerių iki dvidešimties metų arba laisvės atėmimu iki gyvos galvos.“

4.2. BK 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), ginčijamame šioje konstitucinės justicijos byloje, nustatyta:

„2. Tas, kas sunkiai sužalojo ar susargdino: <...>

3) savo artimąjį giminaitį ar šeimos narį; <...>

baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki dvylikos metų.“

4.3. Taigi BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) išplėstas nužudymo ir sunkaus sveikatos sutrikdymo sudėčių kvalifikuojantis požymis – apimti ne vien kaltininko motina, tėvas ar vaikas, bet ir kiti artimieji giminaičiai bei kiti šeimos nariai.

Pažymėtina, kad BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas

byloje ginčijamu aspektu yra tapatus.

Palyginus BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytu BK 129 straipsnio (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 1 dalyje, 135 straipsnio 1 dalyje, pažymėtina, kad BK 129 straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už nužudymą, 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už sunkų sveikatos sutrikdymą, 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) numačius kvalifikuojančius požymius („savo artimąjį giminaitį ar šeimos narį“) ir atitinkamai didesnes bausmes, baudžiamoji atsakomybė yra griežtesnė nei nustatytoji atitinkamai BK 129 straipsnio (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 1 dalyje, 135 straipsnio 1 dalyje.

5. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje prašoma ištirti BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija), kuriuose nustatyta griežtesnė baudžiamoji atsakomybė atitinkamai už savo artimojo giminaičio ar šeimos nario nužudymą ar sunkų jo sveikatos sutrikdymą, atitiktį Konstitucijai. Pažymėtina, kad sąvokų „artimasis giminaitis“, „šeimos narys“ išaiškinimai yra pateikti BK 248 straipsnyje.

BK 248 straipsnio „Sąvokų išaiškinimas“ 1, 2 dalyse nustatyta:

„1. Artimieji giminaičiai yra tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai, seserys, seneliai ir vaikaičiai.

2. Nusikaltimą padariusio asmens šeimos nariai yra kartu su juo gyvenantys tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai, seserys ir jų sutuoktiniai, taip pat nusikaltimą padariusio asmens sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo nusikaltimą padaręs asmuo bendrai gyvena neįregistravęs santuokos (partnerystė), sutuoktinio tėvai.“

Aiškinant BK 248 straipsnio 1, 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą kartu su nustatytu BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), konstatuotina, kad nužudymą ar sunkų sveikatos sutrikdymą padariusio asmens artimieji giminaičiai yra šio asmens tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai, seserys, seneliai ir vaikaičiai, o atitinkamą nusikaltimą padariusio asmens šeimos nariai yra kartu su šiuo asmeniu gyvenantys tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai, seserys ir jų sutuoktiniai, nusikaltimą padariusio asmens sutuoktinis, asmuo, su kuriuo nusikaltimą padaręs asmuo bendrai gyvena neįregistravęs santuokos (partnerystė), sutuoktinio tėvai.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, formuojančio bendrosios kompetencijos teismų praktiką, nutartyse (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos *inter alia* 2009 m. gruodžio 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-551/2009, 2010 m. sausio 26 d. nutartis

baudžiamojoje byloje Nr. 2K-49/2010, 2010 m. lapkričio 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-510/2010, 2011 m. sausio 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-76/2011, 2011 m. balandžio 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-101/2011) BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) esančios sąvokos „artimasis giminaitis“, „šėimos narys“ aiškinamos ir taikomos pagal BK 248 straipsnio 1, 2 dalių nuostatas.

6. Tiriant BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija) atitikę Konstitucijai, reikšminga ir tai, kokios bausmės nustatytos už artimojo giminaičio ar šėimos nario nužudymą ar sunkų jo sveikatos sutrikdymą.

6.1. BK 42 straipsnio (2004 m. liepos 5 d. redakcija) „Bausmių rūšys“ 1 dalyje buvo nustatyta:

„Padariusiam nusikaltimą asmeniui gali būti skiriamos šios bausmės:

- 1) viešųjų teisių atėmimas;
- 2) teisės dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla atėmimas;
- 3) viešieji darbai;
- 4) bauda;
- 5) laisvės apribojimas;
- 6) areštas;
- 7) terminuotas laisvės atėmimas;
- 8) laisvės atėmimas iki gyvos galvos.“

Seimas 2011 m. birželio 11 d. priėmė Baudžiamojo kodekso 7, 42, 67, 68, 74, 123¹, 125, 126, 134, 142, 144, 176, 177, 204, 205, 210, 211, 213, 220, 223, 225, 226, 227, 228, 228¹, 229, 230, 253¹, 255, 257, 263, 268, 278, 281, 297, 308¹ straipsnių pakeitimo ir papildymo, Kodekso papildymo 68¹, 68² straipsniais ir 44, 45 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymą. Šio įstatymo 2 straipsniu buvo pakeistos BK 42 straipsnio (2004 m. liepos 5 d. redakcija) 1, 2 ir 6 dalys.

BK 42 straipsnio „Bausmių rūšys“ 1 dalyje (2011 m. birželio 21 d. redakcija) nustatyta:

„Padariusiam nusikaltimą asmeniui gali būti skiriamos šios bausmės:

- 1) viešieji darbai;
- 2) bauda;
- 3) laisvės apribojimas;
- 4) areštas;
- 5) terminuotas laisvės atėmimas;
- 6) laisvės atėmimas iki gyvos galvos.“

Aiškinant BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija),

135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą kartu su nustatytu BK 42 straipsnio 1 dalyje (2004 m. liepos 5 d., 2011 m. birželio 21 d. redakcijos) konstatuotina, kad už savo artimojo giminaičio ar šeimos nario nužudymą ar sunkų jo sveikatos sutrikdymą yra nustatytos griežčiausios bausmių rūšys: už savo artimojo giminaičio ar šeimos nario nužudymą yra nustatytos terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės, o už sunkų savo artimojo giminaičio ar šeimos nario sveikatos sutrikdymą – terminuoto laisvės atėmimo bausmė.

6.2. Pagal minėtą teisinį reguliavimą asmuo, padaręs nusikaltimą, kuris atitinka BK 129 straipsnio (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 1 dalyje nustatytos nusikaltimo sudėties požymius, yra baudžiamas terminuotu laisvės atėmimu nuo septynerių iki penkiolikos metų, o padaręs nusikaltimą, kuris atitinka BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatytos nusikaltimo sudėties požymius, – terminuotu laisvės atėmimu nuo aštuonerių iki dvidešimties metų arba laisvės atėmimu iki gyvos galvos, šios bausmės yra alternatyvios.

Taigi konstatuotina, kad BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatytos terminuoto laisvės atėmimo bausmės ribos yra plačios, o laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė – alternatyvi.

6.3. Minėta ir tai, kad pagal nustatytą teisinį reguliavimą asmuo, padaręs nusikaltimą, kuris atitinka BK 135 straipsnio 1 dalyje nustatytos nusikaltimo sudėties požymius, yra baudžiamas terminuotu laisvės atėmimu iki dešimties metų, o padaręs nusikaltimą, kuris atitinka BK 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatytos nusikaltimo sudėties požymius, – terminuotu laisvės atėmimu nuo dvejų iki dvylikos metų.

Taigi konstatuotina, kad BK 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatytos terminuoto laisvės atėmimo bausmės ribos yra plačios.

7. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste reikšmingos ir kitos BK nuostatos, susijusios su skiriamų bausmių individualizavimu.

BK 54 straipsnyje „Bendrieji bausmės skyrimo pagrindai“ nustatyta:

„1. Teismas skiria bausmę pagal šio kodekso specialiosios dalies straipsnio, numatančio atsakomybę už padarytą nusikalstamą veiką, sankciją laikydamasis šio kodekso bendrosios dalies nuostatų.

2. Skirdamas bausmę, teismas atsižvelgia į:

- 1) padarytos nusikalstamos veikos pavojingumo laipsnį;
- 2) kaltės formą ir rūšį;
- 3) padarytos nusikalstamos veikos motyvus ir tikslus;
- 4) nusikalstamos veikos stadiją;
- 5) kaltininko asmenybę;

- 6) asmens kaip bendrininko dalyvavimo darant nusikalstamą veiką formą ir rūšį;
- 7) atsakomybę lengvinančias bei sunkinančias aplinkybes.

3. Jeigu straipsnio sankcijoje numatytos bausmės paskyrimas aiškiai prieštarautų teisingumo principui, teismas, vadovaudamasis bausmės paskirtimi, gali motyvuotai paskirti švelnesnę bausmę.“

BK 54 straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą aiškinant kartu su nustatytoju BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), pažymėtina, kad baudžiamosios atsakomybės, *inter alia* bausmės skyrimo, pagrindai įtvirtinti ne tik BK specialiojoje dalyje, kurioje nustatytos bausmės už nužudymą ir sunkų sveikatos sutrikdymą, bet ir BK bendrosios dalies nuostatose. Pagal jas teismas, skirdamas bausmę nužudymą ar sunkų sveikatos sutrikdymą padariusiam asmeniui, privalo atsižvelgti į visas teisiškai reikšmingas nusikalstamos veikos ypatybes, *inter alia* jos padarymo aplinkybes, kaltininko asmenybę, taigi teismui yra nustatyta pareiga, laikantis įstatymų reikalavimų, individualizuoti bausmę, skiriamą nužudymą ar sunkų sveikatos sutrikdymą padariusiam asmeniui.

8. Apibendrinant nustatytąjį teisinį reguliavimą, konstatuotina, kad:

- BK 129 straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už nužudymą, 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už sunkų sveikatos sutrikdymą, 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) numačius kvalifikuojančius požymius („savo artimąjį giminaitį ar šeimos narį“) ir atitinkamai didesnes bausmes, baudžiamoji atsakomybė yra griežtesnė nei nustatytoji atitinkamai BK 129 straipsnio (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 1 dalyje, 135 straipsnio 1 dalyje;

- nužudymą ar sunkų sveikatos sutrikdymą padariusio asmens artimieji giminaičiai yra šio asmens tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai, seserys, seneliai ir vaikaičiai, o atitinkamą nusikaltimą padariusio asmens šeimos nariai yra kartu su šiuo asmeniu gyvenantys tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai, seserys ir jų sutuoktiniai, nusikaltimą padariusio asmens sutuoktinis, asmuo, su kuriuo nusikaltimą padaręs asmuo bendrai gyvena neįregistravęs santuokos (partnerystė), sutuoktinio tėvai;

- terminuoto laisvės atėmimo bausmių, nustatytų už savo artimojo giminaičio ar šeimos nario nužudymą ar sunkų jo sveikatos sutrikdymą, ribos yra plačios, o už savo artimojo giminaičio ar šeimos nario nužudymą nustatyta laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė – alternatyvi;

- teismui yra nustatyta pareiga, laikantis įstatymų reikalavimų, individualizuoti bausmę, skiriamą nužudymą ar sunkų sveikatos sutrikdymą padariusiam asmeniui.

II

1. Minėta, kad šioje konstitucinės justicijos byloje pareiškėjai prašo ištirti Baudžiamojo kodekso 129 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies

3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija) atitiktą Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Konstitucijos preambulėje įtvirtintas atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekis suponuoja tai, kad privalu stengtis užtikrinti, kad kiekvienas asmuo ir visa visuomenė būtų saugūs nuo nusikalstamų kėsinių (Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d., 2009 m. birželio 8 d., 2010 m. gegužės 28 d. nutarimai). Užtikrinti tokį saugumą yra viena iš valstybės priedermių ir vienas iš prioritetinių uždavinių (Konstitucinio Teismo 1998 m. gruodžio 9 d., 2000 m. gegužės 8 d., 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimai). Taigi demokratinėje teisinėje valstybėje įstatymų leidėjas turi teisę ir kartu pareigą įstatymais uždrausti veikas, kuriomis daroma esminė žala asmenų, visuomenės ar valstybės interesams arba keliama grėsmė, kad tokia žala atsirastų (Konstitucinio Teismo *inter alia* 2009 m. birželio 8 d., 2010 m. gegužės 28 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai). Įstatymuose apibrėžiama, kokios veikos pripažįstamos nusikalstamomis, ir nustatomos bausmės už jų padarymą (Konstitucinio Teismo 2003 m. birželio 10 d., 2009 m. birželio 8 d. nutarimai).

3. Įstatymų leidėjas gali, atsižvelgdamas į nusikalstamų veikų pobūdį, pavojingumą (sunkumą), mastą, kitus požymius, kitas turinčias reikšmes aplinkybes, įtvirtinti diferencijuotą teisinį reguliavimą ir nustatyti skirtingą baudžiamąją atsakomybę už atitinkamas nusikalstamas veikas. Tačiau ši įstatymų leidėjo diskrecija nėra absoliuti: jis turi paisyti Konstitucijos normų ir principų (Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d., 2009 m. birželio 8 d. nutarimai), *inter alia* prigimtinio teisingumo ir proporcingumo principų, kitų teisinės valstybės principų reikalavimų, Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto lygiateisiškumo principo.

3.1. Konstitucijoje įtvirtintas prigimtinio teisingumo principas suponuoja tai, kad baudžiamajame įstatyme nustatytos bausmės turi būti teisingos; bausmės ir jų dydžiai baudžiamajame įstatyme turi būti diferencijuojami atsižvelgiant į nusikalstamų veikų pavojingumą (Konstitucinio Teismo 2003 m. birželio 10 d., 2009 m. birželio 8 d. nutarimai). Nusikalstamų veikų pavojingumą lemia *inter alia* vertybės, į kurias šiomis veikomis yra kėsiniama.

3.2. Konstituciniai teisingumo, teisinės valstybės principai suponuoja tai, kad už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, jos turi atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti (Konstitucinio Teismo *inter alia* 2008 m. kovo 15 d., 2008 m. rugsėjo 17 d., 2011 m. sausio 31 d. nutarimai). Baudžiamajame įstatyme negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo (bausmių ar jų dydžių), kad teismas, atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes ir taikydamas baudžiamąjį įstatymą, negalėtų individualizuoti bausmės, skiriamos konkrečiam asmeniui už konkrečią nusikalstamą veiką (Konstitucinio Teismo 2003 m. birželio 10 d. nutarimas).

3.3. Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Šia nuostata yra įtvirtinta formali visų asmenų lygybė. Konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas reikalauja, kad teisėje pagrindinės teisės ir pareigos būtų įtvirtintos visiems vienodai (Konstitucinio Teismo *inter alia* 2008 m. gruodžio 24 d., 2009 m. kovo 2 d., 2011 m. gruodžio 22 d., 2012 m. kovo 29 d. nutarimai). Šis principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo *inter alia* 2010 m. gegužės 28 d., 2011 m. gruodžio 22 d., 2012 m. vasario 6 d., 2012 m. vasario 27 d. nutarimai).

4. Minėta, kad nagrinėjamoje konstitucinės justicijos byloje yra ginčijamos BK nuostatos, kuriose nustatyta baudžiamoji atsakomybė už savo artimojo giminaičio ar šeimos nario nužudymą ar sunkų jo sveikatos sutrikdymą, todėl svarbu atskleisti tokių Konstitucijoje įtvirtintų vertybių kaip žmogaus teisė į gyvybę (19 straipsnis), jo asmens neliečiamumas (21 straipsnis), artimos giminystės santykiai (31 straipsnis), šeima (31, 38 straipsniai), motinystė, tėvystė, vaikystė (38 straipsnis) sampratą.

4.1. Konstitucijos 19 straipsnyje nustatyta: „Žmogaus teisę į gyvybę saugo įstatymas.“

Konstitucinis Teismas, 1998 m. gruodžio 9 d. nutarime aiškindamas Konstitucijos 19 straipsnį, konstatavo, kad teisė į gyvybę yra kiekvieno žmogaus prigimtinė teisė; ji yra nedaloma.

4.2. Konstitucijos 21 straipsnyje *inter alia* nustatyta:

„Žmogaus asmuo neliečiamas. <...>

Draudžiama žmogų kankinti, žaloti, žeminti jo orumą, žiauriai su juo elgtis, taip pat nustatyti tokias bausmes.

Su žmogumi, be jo žinios ir laisvo sutikimo, negali būti atliekami moksliniai ar medicinos bandymai.“

Konstitucijos 21 straipsnyje įtvirtinta *inter alia* žmogaus teisė į jo asmens neliečiamumą. Asmens neliečiamumo, kaip teisės saugomos vertybės, turinį sudaro fizinis ir psichinis neliečiamumas (Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas). Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad iš Konstitucijos 21 straipsnio įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų užtikrinama žmogaus teisė į asmens neliečiamumą ir imamasi visų reikalingų priemonių šiai teisei apsaugoti. Žmogaus teisės į fizinį ir psichinį neliečiamumą apsauga, *inter alia* nuo nusikalstamų veikų, yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas.

4.3. Konstitucijos 31 straipsnio nuostatoje „Draudžiama versti duoti parodymus prieš savo šeimos narius ar artimus giminaičius“ yra *expressis verbis* įtvirtintos sąvokos „šeimos nariai“,

„artimi giminaičiai“. Nors šių sąvokų turinys nėra tapatus, jomis gali būti apimami ir tie patys asmenys; pažymėtina, kad sąvoka „artimi giminaičiai“ apima žmones, susijusius tam tikro laipsnio giminystės ryšiais, o sąvoka „šeimos nariai“ gali apimti tiek žmones, susijusius tam tikro laipsnio giminystės ryšiais, tiek žmones, tokiais ryšiais nesusijusius (kaip antai sutuoktinius).

Konstitucijos preambulėje įtvirtintas atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekis, taip pat jos 31 straipsnyje *expressis verbis* įtvirtintas draudimas versti duoti parodymus prieš savo artimus giminaičius rodo, kad artimos giminystės ryšiai yra vertingi ir saugomi.

Pažymėtina, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas baudžiamąją atsakomybę už nusikalstamas veikas, turi diskreciją diferencijuoti tokią atsakomybę, atsižvelgdamas į nusikalstamą veiką padariusio asmens ir nukentėjusio nuo tos veikos asmens giminystės ryšį, jos laipsnį.

4.4. Konstitucijos 38 straipsnyje *inter alia* nustatyta:

„Šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas.

Valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę. <...>

Tėvų teisė ir pareiga – auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti.

Vaikų pareiga – gerbti tėvus, globoti juos senatvėje ir tausoti jų palikimą.“

4.4.1. Konstitucijos 38 straipsnio 1, 2 dalių nuostatos išreiškia valstybės įsipareigojimą įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų užtikrinta, kad šeima, taip pat motinystė, tėvystė ir vaikystė, kaip konstitucinės vertybės, būtų visokeriopai puoselėjamos ir saugomos (Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d., 2004 m. kovo 5 d., 2011 m. rugsėjo 28 d., 2012 m. vasario 27 d. nutarimai). Iš Konstitucijos 38 straipsnio 1 dalies kyla valstybės pareiga įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo *inter alia* būtų sudarytos prielaidos šeimai tinkamai funkcionuoti, būtų stiprinami šeimos santykiai, ginamos šeimos narių teisės ir teisėti interesai (Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas).

4.4.2. Tėvų ir vaikų, net sulaukusių pilnametystės, santykiai daugeliu atžvilgių yra ypatingi, jų ryšiai – konstituciškai vertingi. Tėvai turi moralinių priedermių ir pilnametystės sulaukusiems vaikams, kaip ir vaikai turi moralinių priedermių tėvams (Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 7 d. nutarimas). Atitinkamos moralinės priedermės kyla ir kitiems šeimos nariams.

4.5. Žmogaus gyvybė, jo asmens neliečiamumas, artimos giminystės santykiai, šeima, motinystė, tėvystė, vaikystė yra konstitucinės vertybės; konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įstatymų leidėjo diskreciją asmenims, kurie kėsinaisi į savo artimų giminaičių ar šeimos narių gyvybę, sveikatą, nustatyti griežtą baudžiamąją atsakomybę, kuri būtų diferencijuota atsižvelgiant *inter alia* į tokio kėsಿನimosi pavojingumą.

III

Dėl Baudžiamojo kodekso 129 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija) atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1. Minėta, kad pareiškėjai – Vilniaus apygardos teismas, Lietuvos apeliacinis teismas prašo ištirti, ar BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija) (prašymas Nr. 1B-47/2009), 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija) (prašymai Nr. 1B-24/2010, 1B-3/2011, 1B-8/2011) neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pareiškėjų nuomone, kyla abejonių dėl nustatytojo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, nes juo gali būti apribotos teismo galimybės tinkamai įvertinti konkrečią situaciją ir visas nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes, paskirti teisingą bausmę; žmogaus gyvybė, sveikata turi būti vertinamos ne pagal individualias ar kitokias žmogaus savybes, todėl artimojo giminaičio ar šeimos nario gyvybė, sveikata negali turėti kokio nors kito reikšmingesnio požymio, pagal kurį jo gyvybė, sveikata būtų išskirtos, palyginti su tais žmonėmis, kurie tokio požymio neturi. Ginčijamas teisinis reguliavimas sudaro prielaidą tokius pačius teisinius faktus – nužudymą, sunkų sveikatos sutrikdymą, nenustačius jokių kitų nusikaltimą kvalifikuojančių požymių, tik tarp kaltininko ir nukentėjusiojo esantį šeiminių ar giminystės ryšį, vertinti skirtingai.

3. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijamame BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatyta:

„2. Tas, kas nužudė: <...>

3) savo artimąjį giminaitį ar šeimos narį; <...>

baudžiamas laisvės atėmimu nuo aštuonerių iki dvidešimties metų arba laisvės atėmimu iki gyvos galvos.“

Minėta ir tai, kad šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijamame BK 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatyta:

„2. Tas, kas sunkiai sužalojo ar susargdino: <...>

3) savo artimąjį giminaitį ar šeimos narį; <...>

baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki dvylikos metų.“

4. Minėta, kad pareiškėjai prašo ištirti BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija) atitiktį *inter alia* konstituciniam teisinės valstybės principui.

4.1. Minėta, kad įstatymų leidėjas gali, atsižvelgdamas į nusikalstamų veikų pobūdį, pavojingumą (sunkumą), mastą, kitus požymius, kitas turinčias reikšmės aplinkybes, įtvirtinti

diferencijuotą teisinį reguliavimą ir nustatyti skirtingą baudžiamąją atsakomybę už atitinkamas nusikalstamas veikas. Taip pat minėta, kad iš Konstitucijos preambulės, 19, 21, 31, 38 straipsnių išplaukia, jog žmogaus gyvybė, jo asmens neliečiamumas, artimos giminystės santykiai, šeima, motinystė, tėvystė, vaikystė yra konstitucinės vertybės; konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įstatymų leidėjo diskreciją asmenims, kurie kėsina į savo artimų giminaičių ar šeimos narių gyvybę, sveikatą, nustatyti griežtą baudžiamąją atsakomybę, kuri būtų diferencijuota atsižvelgiant į tokio kėsinimosi pavojingumą.

Taip pat minėta, jog Konstitucijoje įtvirtintas prigimtinio teisingumo principas suponuoja tai, kad baudžiamajame įstatyme nustatytos baudmės turi būti teisingos; už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, jos turi atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti. Baudžiamajame įstatyme negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo (bausmių ar jų dydžių), kad teismas, atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes ir taikydamas baudžiamąjį įstatymą, negalėtų individualizuoti baudmės, skiriamos konkrečiam asmeniui už konkrečią nusikalstamą veiką.

4.2. Minėta ir tai, kad BK 129 straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už nužudymą, 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už sunkų sveikatos sutrikdymą, 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) numačius kvalifikuojančius požymius („savo artimąjį giminaitį ar šeimos narį“) ir atitinkamai didesnes bausmes, baudžiamoji atsakomybė yra griežtesnė nei nustatytoji atitinkamai BK 129 straipsnio (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 1 dalyje, 135 straipsnio 1 dalyje.

Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste konstatuotina, kad nustatant griežtesnę baudžiamąją atsakomybę už savo artimojo giminaičio ar šeimos nario nužudymą ar sunkų jo sveikatos sutrikdymą nei nustatytoji atitinkamai BK 129 straipsnio (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 1 dalyje, 135 straipsnio 1 dalyje, siekta apsaugoti ne vien tokias konstitucines vertybes kaip žmogaus gyvybė, jo asmens neliečiamumas, bet ir tokias kaip artimos giminystės santykiai, šeima, motinystė, tėvystė, vaikystė, taigi BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) numatytais nusikaltimais kėsinama ne vien į žmogaus gyvybę, asmens neliečiamumą, bet ir į kitas konstitucines vertybes.

4.3. Taigi konstatuotina, kad įstatymų leidėjas, BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatęs griežtesnę baudžiamąją atsakomybę nei nustatytoji už nužudymą ir sunkų sveikatos sutrikdymą atitinkamai BK 129 straipsnio (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 1 dalyje, 135 straipsnio 1 dalyje, diferencijavo baudžiamąją atsakomybę už skirtingo pavojingumo nusikaltimus: už nusikaltimus,

kuriais kėsinašasi ne vien į žmogaus gyvybę, asmens neliečiamumą, bet ir į kitas konstitucines vertybes, nustatyta atitinkamai griežtesnė baudžiamoji atsakomybė. Tokios griežtesnės baudžiamosios atsakomybės nustatymas reiškia pagrįstą jos diferencijavimą, leidžia teismui parinkti teisingą bausmę.

4.4. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas atitinka konstitucinio teisinės valstybės principo reikalavimus.

5. Minėta, kad pareiškėjai prašo iširti BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkto (2008 m. birželio 12 d. redakcija) atitiktį *inter alia* Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

5.1. Kaip minėta, Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Šia nuostata yra įtvirtinta formali visų asmenų lygybė. Pagal konstitucinį asmenų lygybės įstatymui principą reikalaujama, kad teisėje pagrindinės teisės ir pareigos būtų įtvirtintos visiems vienodai; šis principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas.

5.2. Minėta, kad įstatymų leidėjas, BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatęs griežtesnę baudžiamąją atsakomybę nei nustatytoji atitinkamai BK 129 straipsnio (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 1 dalyje, 135 straipsnio 1 dalyje, diferencijavo baudžiamąją atsakomybę už skirtingo pavojingumo nusikaltimus: už nusikaltimus, kuriais kėsinašasi ne vien į žmogaus gyvybę, asmens neliečiamumą, bet ir į kitas konstitucines vertybes, nustatyta atitinkamai griežtesnė baudžiamoji atsakomybė.

5.3. Taigi konstatuotina, kad asmenų, nužudžiusių savo artimąjį giminaitį ar šeimos narį arba sunkiai sutrikdžiusių jo sveikatą ir asmenų, kurie yra padarę tokias pačias veikas, tačiau jų su nukentėjusiuoju nesieja šeimos ar artimos giminystės ryšiai, padėtis nėra tokia pati, nes šiais ryšiais susiję asmenys kėsinosi ne vien į tokias konstitucines vertybes kaip žmogaus gyvybę, jo asmens neliečiamumas, bet ir į tokias konstitucines vertybes kaip artimos giminystės santykiai, šeima, motinystė, tėvystė, vaikystė. Minėtus skirtingo pavojingumo nusikaltimus žmogaus gyvybei ir sveikatai padariusiems asmenims nustatyta skirtinga baudžiamoji atsakomybė yra objektyviai pateisinama. Taigi nėra pagrindo teigti, kad ginčijamomis nuostatomis yra pažeidžiamas konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas.

5.4. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punkte (2008 m. birželio 12 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas atitinka asmenų lygybės įstatymui principą, įtvirtintą Konstitucijos

29 straipsnio 1 dalyje.

6. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija), 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53¹, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 129 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija, Žin., 2008, Nr. 73-2796) neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas (2008 m. birželio 12 d. redakcija, Žin., 2008, Nr. 73-2796) neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Egidijus Bieliūnas
Toma Birmontienė
Pranas Kuconis
Ramutė Ruškytė
Egidijus Šileikis
Algirdas Taminskas
Romualdas Kęstutis Urbaitis
Dainius Žalimas